

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Одеський національний медичний університет
Кафедра хірургічної стоматології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Хірургічна стоматологія»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: «Стоматологія»

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Стоматологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року) та освітньо-професійної програми «Стоматологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності І 1 «Стоматологія» галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 24 квітня 2025 року).

Розробники: завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Гулюк А.Г., завуч кафедри, ас.Лунгу К.В., доц.Крикляс В.Г., доц.Дмитрієва Н.Б., доц.Лунгу В.І., доц.Пасечник А.М., доц.Пасечник О.В., ас.Парасочкіна В.В., ас.Тащін А.Е., ас.Куйтуклу М.Д., ас.Крикляс К.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри хірургічної стоматології
Протокол № 1 від 29.08.2025р.

Завідувач кафедри

Анатолій ГУЛЮК

Погоджено із гарантом ОПП

Анатолій ГУЛЮК

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з стоматологічних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з стоматологічних дисциплін ОНМедУ

Володимир КРИКЛЯС

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри хірургічної стоматології

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри хірургічної стоматології

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань	Денна форма навчання
Кредитів: 13	22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова дисципліна
Годин: 390	Спеціальність 221 «Стоматологія» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Рік підготовки 3-5 Семестр V-X
		Лекції (42 год.)
		Семінарські (0 год.)
		Практичні (208 год.)
		Лабораторні (0 год.)
		Самостійна робота (140 год.)
		Форма підсумкового контролю - іспит

**2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ,
КОМПЕТЕНТНОСТІ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ**

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Мета:

- підготовка лікаря-стоматолога, який володіє сучасними методами діагностики хірургічних захворювань та пошкоджень щелепно-лицевої ділянки, способам їх профілактики і лікування,
- вміє організувати роботу хірургічного відділення поліклініки,
- вести необхідну медичну документацію,
- сформувати у здобувачів вищої освіти науковий підхід до вивчення основних проблем хірургічної стоматології, що потребують подальшого поглиблення та вивчення;
- виступати в ролі експерта при виникненні спірних питань в лікуванні,
- на кращих прикладах вітчизняної медицини виховувати висококваліфікованих, високоморальних спеціалістів-стоматологів, які додержуються принципів деонтології та лікарської етики, які готові до самовідданого служіння своєму народу.

Завдання:

вміння проводити обстеження хворого, вивчення провідних синдромів і симптомів у хірургічній стоматології, обґрунтувати та формулювати попередній діагноз;

- вміння аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику,
- вміння ставити остаточний діагноз основних захворювань,
- вміння виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота,
- вміння визначати принципи комплексного лікування в клініці хірургічної стоматології,
- вміння виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених хірургічних стоматологічних захворювань.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації..

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

СК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК 3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

СК 5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК 6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК 7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

СК 9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК 12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.

СК 14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

СК 16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛЮ.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи,

встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2)

ПРН 2.Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).

ПРН 3.Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань(за списком 2).

ПРН 4.Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 8.Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 9.Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 11.Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 21Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та\або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.2) для різних верств населення в різних умовах (за списком 6).

ПРН 22.Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та\або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2,2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7).

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- принципи обстеження хворих лікарем-стоматологом: значення спеціальних та допоміжних методів обстеження для диференційної діагностики стоматологічних захворювань
- етіологію та патогенез основних хірургічних стоматологічних захворювань, їх вплив на органи та системи людського організму, клінічні прояви стоматологічної патології порожнини рота та показання до застосування різних методів лікування в хірургічній стоматології;
- профілактику, клініку та лікування запальних процесів щелепно-лицевої ділянки, захворювань скроне-нижньощелепних суглобів, травми зубів, щелеп, а також вогнепальних, термічних, хімічних, радіаційних, комбінованих пошкоджень обличчя, порожнини рота та шиї, стоматоневрологічних захворювань;
- сучасні уявлення про біологічну суть новоутворень, їх особливості, профілактику, діагностику, принцип лікування, завдання лікаря-стоматолога в системі організації протипухлинної служби, принципи онкологічної настороженості і методика диспансеризації онкостоматологічних хворих.;

- принципи обстеження, діагностики і комплексного лікування, профілактики зубо-щелепних деформацій, об'єм лікування при пластичних операціях щелепно-лищевої ділянки, очікувані результати таких операцій, методики операцій, розроблених на кафедрі хірургічної стоматології ОНМедУ;
- основні етапи і методики проведення стоматологічних операцій, питання асептики, принципи та методи анестезіології, загального та місцевого

вміти:

- проводити обстеження щелепно-лищевої ділянки, включаючи: обстеження м'яких тканин обличчя, скроне-нижньощелепних суглобів, слинних залоз, регіонарної лімфатичної системи, , аналіз оглядових, панорамних, прицільних дентальних та контрольних рентгенограм, томограм,;
- розробляти план та тактику лікування захворювань щелепно-лищевої ділянки;
- встановлювати первинний (попередній) діагноз на основі аналізу одержаних результатів та визначати показання до стоматологічних втручань;
- оволодіти основними стоматологічними маніпуляціями та методами діагностики у хворих з хірургічними стоматологічними захворюваннями для постановки діагнозу і вибору правильного методу лікування згідно переліку ОПП випускника стоматологічного факультету за фахом „стоматологія»;
- здійснювати організаційно-методичну роботу;
- вести санітарно-освітню роботу серед населення;
- додержуватись правил охорони праці та техніки безпеки.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку хірургічної стоматології і щелепно-лищевої хірургії, роль вітчизняних вчених. Обстеження стоматологічного хворого. Хірургічна стоматологія і щелепно-лицева хірургія як медичні дисципліни і завдання.

Види хірургічної стоматологічної допомоги: поліклінічна і стаціонарна (невідкладна і планова). Особливості організації надання допомоги в екстремальних ситуаціях.

Організація роботи і оснащення хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки, щелепно-лищевого відділення стаціонару, операційної, перев'язувальної.

Асептика і антисептика при операціях на обличчі та в порожнині рота. Підготовка ротової порожнини до операції. Обробка операційного поля.

Медична документація в хірургічному відділенні (кабінеті) стоматологічної поліклініки та в щелепно-лищевому відділенні лікарні. Показники роботи хірурга-стоматолога.

Показання до госпіталізації хворих з патологією щелепно-лищевої ділянки, особливості їх обстеження та реабілітації.

Особливості обстеження хворих із захворюваннями зубощелепної системи, пошкодженнями, запальними процесами, доброякісними, злоякісними та пухлиноподібними утвореннями, природженими і набутими дефектами, деформаціями щелепно-лищевої ділянки.

Збір суб'єктивних даних хворого. Об'єктивне обстеження Обстеження щелепно-лищевої ділянки. Об'єктивні методи дослідження із застосуванням сучасної діагностичної апаратури.

Тема 2. Місцеве знеболення в стоматології

Мета, види та завдання знеболення в стоматології. Біль, його види, компоненти болю, його значення для організму. Реакція організму на біль, оперативну травму.

Клініко-фармакологічна характеристика місцевих знеболювальних препаратів, що використовуються в стоматології: лідокаїну, дикаїну, піромекаїну, ультракаїну, мепівокаїну, артикаїну та ін.

Класифікація методів знеболення в стоматології і щелепно-лицевій хірургії
Аплікаційне знеболення. Інфільтраційна (термінальна) анестезія. Провідникове знеболення. Знеболення при хірургічних втручаннях на верхній щелепі. Знеболення при хірургічних втручаннях на нижній щелепі. Підокістна анестезія, інтралігаментарна анестезія . внутрішньопульпарна анестезія внутрішньокісткова анестезія

Помилки та ускладнення при місцевому знеболенні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп. Загальні ускладнення.

Загальне знеболення при операціях в щелепно-лицевій ділянці

Тема 3. Невідкладні стани і принципи реанімації в стоматологічній практиці

Невідкладні стани під час виконання стоматологічних втручань, які потребують термінової лікарської допомоги: респіраторні ускладнення, серцево-судинні, коматозні, шоківі прояви та ін.

Тема 4. Просте, складне, атипове видалення зубів. Особливості оперативних втручань на обличчі та в порожнині рота: типові розтини для підходу до органів із урахуванням будови шкіри, розташування нервів, великих судин, жувальних та м'язових м'язів. Види швів: вузловий, занурений, косметичний, розвантажувальний, пластинковий. Заходи щодо запобігання утворенню грубих рубців.

Видалення зубів. Інструменти для видалення зубів, їх будова та принципи роботи. Показання та протипоказання до операції видалення зубів.

Типове видалення зубів: Методика видалення зуба з урахуванням анатомічних умов, будови та механізму дії інструментів. Види щипців, елеваторів, їх будова, механізм роботи, призначення. Видалення зубів щипцями. Окремі етапи видалення зубів щипцями. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів. Техніка та механіка застосування елеваторів різних типів. Методика видалення третього великого корінного зуба на нижній щелепі при неповному його прорізуванні або неправильному положенні.

Загоєння рани після типового видалення зуба.

Атипове видалення зубів: показання, методика, знеболення, інструментарій.

Ускладнення під час та після видалення зубів і коренів.

Тема 5. Хвороби прорізування зубів.

Дистопія зубів. Ретенція та інклюдія зубів. Утруднене прорізування, причини. Клінічні прояви. Показання до хірургічного лікування. Ускладнення, їх класифікація. Методи оперативного втручання при дистопії і ретенції зубів.

Тема 6. Одонтогенні запальні процеси м'яких і кісткових тканин щелепно-лицевої ділянки

Етіологія і патогенез гнійно-запальних захворювань щелепно-лицевої локалізації. Класифікація.

Періодонтит. Гострий серозний та гнійний періодонтит, загострення хронічного періодонтиту. Класифікація. *Хронічний періодонтит.* Класифікація. Клінічна та рентгенологічна діагностика, диференціальна діагностика, хірургічні методи лікування.

Операції: резекція верхівки кореня зуба, гемісекція, ампутація кореня зуба, реплантація, трансплантація зуба та інші.

Операція реплантації зубів .

Періостит щелеп. Класифікація. гострий гнійний періостит щелеп. Хронічний періостит. Клініка, лікування.

Остеомієліт щелеп. Класифікація. Одонтогенний, контактний, гематогенний. Клініка і диференціальна діагностика гострого одонтогенного остеомієліту. лікування: хірургічне, медикаментозна терапія, застосування фізіотерапевтичних методів. Підгостра та хронічна стадія остеомієліту щелеп. Клінічна та рентгенологічна картина різних його форм (секвеструючої, рарифікуючої, гіперпластичної), диференціальна діагностика. Особливості перебігу на верхній і нижній щелепах.

Тема 7. Гострий і хронічний одонтогенний гайморит

Етіологія, патогенез. Класифікація. Гострий одонтогенний гайморит. Методи діагностики і лікування. Хронічний одонтогенний гайморит: класифікація, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, методи хірургічного і консервативного лікування. Ороантральні сполучення. Клініка, діагностика, показання до їх закриття. Методи оперативних втручань. Профілактика виникнення ороантральних сполучень.

Тема 8. Анатомія та функції лімфатичної системи обличчя і шиї, класифікація. Гострий і хронічний лімфаденіт. Абсцедуючий лімфаденіт. Аденофлегмона. Діагностика та диф. діагностика, клініка, лікування. Ендолимфатична терапія.

Тема 9. Одонтогенні запальні процеси м'яких тканин

Етіологія та патогенез абсцесу і флегмони щелепно-лицевої ділянки та шиї. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Класифікація, Поверхневі та глибокі процеси. Загальна і місцева клінічна характеристика абсцесу і флегмони навколощелепних і суміжних з ними ділянок. Хірургічне лікування, його цілі. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з абсцесом і флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних локалізацій.

Остеофлегмона та аденофлегмона, поверхневий та глибокий абсцес і флегмона: порівняльна характеристика етіології, патогенезу, клінічного перебігу, лікування ускладнень, реабілітації хворих.

Абсцес і флегмона клітковинних просторів, що розташовані біля тіла нижньої щелепи: піднижньощелепного та підпідборіднього трикутника, щелепно-під'язикового жолобка. Флегмона дна порожнини рота та шиї. Гнилісно-некротична флегмона обличчя та шиї. Флегмона, що прогресує.

Абсцес і флегмона клітковинних просторів, що прилягають до гілки нижньої щелепи: привушно-жувального, позадущелепного, крилоподібно-щелепного і навкологлоткового. Абсцес і флегмона язика.

Абсцес і флегмона поверхневих і глибоких ділянок середньої зони обличчя: щічної, вилицевої, підочної, скроневої, підскроневої, крилоподібно-піднебінної ямок. Особливості хірургічного лікування флегмони очниці.

Тема 10. Ускладнення запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці:
гнійний тромбофлебіт, тромбоз печеристого синусу, менінгіт, медіастеніт, енцефаліт, сепсис, інфекційно-токсичний шок. Їх етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Принципи терапії.

Фурункул, карбункул. Клініка, лікування, запобігання ускладнень.

Бешихове запалення. Нома, етіологія, патологічна анатомія, профілактика, лікування. Ускладнення та наслідки.

Некротичні процеси тканин щелепно-лицевої ділянки іншого походження.

Тема 11. Специфічні запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки

Актиномікоз щелепно-лицевої ділянки. Етіологія і патогенез. Шляхи проникнення інфекції. Класифікація Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, загальні принципи лікування.

Туберкульозне ураження органів порожнини рота і щелеп.

Сифіліс. Прояви в щелепно-лицевій ділянці. Діагностика, лікарська тактика. Профілактика.

Дифтерія. Поширення. Клініка, діагностика, профілактика.

ВІЛ інфекція/ СНІД. Прояви в порожнині рота, щелепно-лицевій ділянці.

Тема 12. Захворювання слинних залоз

Класифікація. Методи обстеження хворих: клінічні, лабораторні, рентгенологічні (сіалографія), радіологічні: пантомо- і радіосіалографія, сіалосцинтиграфія.

Запалення слинних залоз. Класифікація, етіологія, патогенез. Епідемічний паротит. Банальний бактеріальний сіаладеніт. Гострий лімфогенний і контактний сіаладеніт. Післяопераційний і післяінфекційний паротит. Гостре запалення піднижньощелепних і під'язикових слинних залоз. Хронічне запалення слинних залоз. Паренхіматозний, інтерстиціальний і протоковий (сіалодохит) сіаладеніт: етіологія, патогенез, клініка, диференціальна діагностика. Методи лікування.

Слино-кам'яна хвороба.

Конкрементозний (калькульозний) сіаладеніт - Клініка, діагностика, ускладнення, лікування. Стеноз і атрезія слинних проток. Діагностика, лікування.

Пошкодження слинних залоз. Класифікація, клінічна картина, лікування.

Нориці слинних залоз. Методи обстеження: фістулографія, зондування. Диференціальна діагностика та лікування.

Реактивно-дистрофічні захворювання слинних залоз. Хвороба Мікуліча (лімфоматоз залоз). Синдром та хвороба Шегрена. Ксеростомія як симптом порушення функції слинних залоз

Тема 13. Артрит і артроз скроне-нижньощелепного суглоба

Класифікація захворювань СНЩС. Обстеження хворих із захворюваннями СНЩС.

Вивихи. Класифікація. Методи вправлення. Класифікація, етіологія, механізм вивиху. Клініка та діагностика одно- і двостороннього вивиху. Звичний вивих. Лікування, ускладнення

Артрити скронево-нижньощелепного суглоба. Класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування.

Артрози скронево-нижньощелепного суглоба. Класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування.

Можливості артроскопії та артроскопічної хірургії захворювань ВНЧС.

Тема 14. Доброякісні пухлини і пухлиноподібні утворення м'яких тканин

Поняття про пухлини. Класифікація пухлин щелепно-лицевої ділянки. Поширення. Міжнародна класифікація пухлин ВОЗ.

Пухлини шкіри обличчя. Епітеліальні пухлини, пухлиноподібні процеси і кісти, джерелом росту яких є епідерміс шкіри.

Пухлиноподібні процеси. Кіста епідермальна - атерома. Пухлиноподібний процес у сальних залозах - ринофіма. Пухлини меланогенної системи: невус. Клініка, особливості діагностики, лікування.

Пухлини м'яких тканин. Пухлиноподібні ураження фіброзної тканини: фіброматоз ясен, променевиї келоїд, келоїд, периферійна гігантоклітинна гранулема (гігантоклітинний епуліс), фіброматозний і ангиоматозний епуліс. Пухлини і пухлиноподібні ураження жирової тканини: доброякісні - ліпома, дифузний ліпоматоз.

Пухлини *фіброзної* тканини: доброякісна - фіброма.

Пухлини *м'язової* тканини: доброякісна - міома, лейоміома, рабдоміома.

Пухлини і пухлиноподібні ураження *кровоносних судин*: доброякісна - гемангіома (капілярна, кавернозна, греноподібна, доброякісна гемангіоендотеліома).

Пухлини і пухлиноподібні ураження *лімфатичних судин*: лімфангіома - капілярна, кавернозна, (кістозна гідрома)

Пухлини і пухлиноподібні ураження *периферійних нервів* обличчя: доброякісні - неврилемома (шваногліома), нейрофіброма; пухлиноподібні: нейрофіброматоз (хвороба Реклінгхаузена), травматична неврома.

Пухлини і пухлиноподібні ураження *зародкового походження* - тератома (дермоїдна кіста). Природжена кіста і нориця з ембріональних залишків. Бокова (бранхіогенна), серединна (тиреоглосальна) кіста і нориця обличчя та шиї.

Тема 15. Доброякісні пухлини і пухлиноподібні утворення кісток

Епідермальна кіста щелеп. Кіста, як наслідок вад розвитку: одонтогенна (первинна кіста - кератокіста, кіста прорізування, зубовміщувальна, фолікулярна); неодонтогенна (кіста носопіднебінного (різцевого) каналу, глобуломасиллярна, аневризмальна та солітарна).

Кіста запальної природи - радикулярна.

Одонтогенні пухлини. Класифікація: амелобластома (адамантинома), амелобластична фіброма (м'яка одонтома), складна одонтома, фіброма (одонтогенна), міксома і цементома, цементобластома (істинна цементома), цементуюча фіброма.

Первинні кісткові пухлини і пухлиноподібні ураження щелеп

Кістковоутворювальні пухлини: остеома, остеодіостеома, остеобластома, осифікована фіброма (фіброостеома); *Хрящоутворювальні пухлини:* хондрома, остеохондрома (кістково-хрящовий екзостоз);

Гігантоклітинна пухлина (остеобластокластома).

Судинні пухлини кісток: гемангіома, лімфангіома; проміжні - гемангіоендотеліома;

Пухлиноподібні ураження кісток - фіброзна дисплазія, херувізм, еозинофільна гранулема (хвороба Таратинова), деформуючий остоз (хвороба Педжета). Центральна (репаративна) гігантоклітинна гранулема. Клінічна картина, діагностика, лікування.

Тема 16. Злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки

Теорії канцерогенезу, роль імунної системи, екогенних факторів в розвитку злоякісних новоутворень.

Обстеження хворих з метою діагностики пухлин, роль сучасних методів обстеження (рентгенологічна, радіоізотопна діагностика, цитологічна і гістологічна верифікація пухлин). Стадії ураження за системою TNM. Клінічні групи онкологічних хворих.

Передракові захворювання шкіри обличчя, червоної кайми губ, слизової оболонки порожнини рота. Класифікація. Факультативні, облігатні форми. Фонові захворювання. Клінічні прояви, методи діагностики, лікування.

Пухлиноподібні процеси: кератоакантома, кератолітична папілома (шкірний ріг) та ін. Пухлини меланогенної системи: доброякісні - невус, злоякісні - меланома. Клініка, особливості діагностики, лікування.

Злоякісні одонтогенні пухлини. - одонтогенна карцинома і одонтогенна саркома. Клінічна картина, морфологічна будова, діагностика, методи лікування. *Злоякісні епітеліальні пухлини і пухлиноподібні ураження органів порожнини рота і щелеп* - інтраепітеліальна та плоскоклітинна карцинома, лімфоепітеліома, базально- і плоскоклітинний рак. Клініка, діагностика, лікування залежно від стадії ураження (хірургічне, променеве, кріогенне, лазерне, комбінований вплив).

Рак губи. Рак органів порожнини рота (язика, щоки, дна порожнини рота, твердого і м'якого піднебіння).

Рак верхньої і нижньої щелеп. Клініка, діагностика, принципи лікування (променеве, хірургічне, кріогенне, лазерне, хіміотерапія, медикаментозна, імунотерапія, комбінований вплив). Показання і протипоказання до хірургічного втручання на первинному вогнищі і на шляхах регіонарного метастазування. Саркома м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки. Клініка, діагностика, лікування.

Пухлини м'яких тканин

Пухлиноподібні ураження фіброзної тканини: ліпосаркома.

Пухлини фіброзної тканини: фібросаркома.

Пухлини м'язової тканини: - лейоміосаркома, рабдоміосаркома.

Пухлини і пухлиноподібні ураження *кровоносних судин:* - гемангіоендотеліома (ангіосаркома).

Пухлини і пухлиноподібні ураження *лімфатичних судин:* лімфангіоендотеліома (лімфосаркома); пухлиноподібні - системний лімфангіоматоз.

Пухлини і пухлиноподібні ураження *периферійних нервів* обличчя: - нейрогенна саркома.

Пухлини і пухлиноподібні ураження *зародкового походження* - бронхіогенний рак.

Первинні кісткові пухлини і пухлиноподібні ураження щелеп

Кістковоутворювальні пухлини: остеосаркома (остеогенна саркома).

Хрящоутворювальні пухлини: хондросаркома.

Кістковомозкові пухлини - саркома Юїнга, ретикулосаркома, міелома.

Судинні пухлини кісток: ангіосаркома.

Механізм дії та принципи застосування сучасних методів лікування злоякісних пухлин щелепно-лицевої ділянки: консервативного, оперативного, променевого, хіміотерапії, імунотерапії, кріотерапії, ультразвукової терапії, лазеротерапії, інших методів.

Тема 17. Доброякісні та злоякісні пухлини слинних залоз

Ретенційна кіста малих слинних залоз. Кіста великих слинних залоз. Ранула. Клініка, диференціальна діагностика, гістологічна будова. Методи лікування.

Пухлиноподібні: доброякісні - лімфоепітеліальні ураження та ін. Діагностика, клініка, лікування. Ускладнення.

Епітеліальні пухлини: аденома - поліморфна (змішана пухлина), мономорфна (аденолімфома та ін.); мукоепідермоїдна; циліндрома аденоклітинна пухлина. Диференційна діагностика доброякісних та злоякісних пухлин слинних залоз.

Карцинома: аденокістозна (циліндрома), аденокарцинома, епідермоїдна карцинома, карцинома в поліморфній аденомі. Лікування нозологічних форм пухлин із урахуванням локалізації великих і малих слинних залоз. Хірургічні методи лікування і показання до них.

Тема 18. Невогнепальні пошкодження м'яких тканин, зубів, кісток щелепно-лицевої ділянки

Причини травматизму, його профілактика, статистика пошкоджень щелепно-лицевої ділянки мирного та військового часу, їх класифікація. Загальна характеристика і особливості пошкоджень обличчя.

Причини та механізм невогнепальної травми обличчя, її особливості. Методи обстеження постраждалих. Загальні безпосередні ускладнення, пошкодження щ.л.д. (шок, асфіксія, кровотеча та ін.). Класифікація, клініка, лікування.

Тема 19. Переломи кісток лицевого черепа: нижньої та верхньої щелепи, вилицевої кістки, кісток носа, прилеглих кісток. Частота, причини, локалізація і характер пошкодження кісток. Клінічне обстеження, прояви переломів щелеп кісток лицевого черепа: Види і типові місця переломів.. Принципи лікування переломів кісток лицевого черепа .

Лікування переломів нижньої щелепи. Способи репозиції уламків. Тимчасова (транспортна) іммобілізація щелепи, показання, засоби. Лікувальна іммобілізація. Застосування індивідуальних і стандартних шин. Зв'язувальна шинскоба. Шини із зачіпними гачками і міжщелепною тягою для репозиції та фіксації уламків й іммобілізація щелепи. Системи шин С.Тигерштедта та інші. Методи та техніка шинування. Показання до застосування індивідуальних (ортопедичних) шин та апаратів лабораторного виготовлення.

Остеосинтез нижньої щелепи: показання та протипоказання, остеосинтез дротяними швами, застосування металевих спиць, накісткових пластин і рамок, мініпластин з шурупами. Компресійний остеосинтез нижньої щелепи.

Зовнішньо-ротова фіксація уламків при переломах і дефектах нижньої щелепи. Апарати В.Ф.Рудька та інших, їх будова, біомеханічні властивості застосування. Компресійно-дистракційний остеосинтез. Типи загоєння переломів нижньої щелепи.

Тема 20. Лікування переломів верхньої щелепи, середньої зони обличчя. Тимчасова та транспортна іммобілізація верхньої щелепи. Способи репозиції та фіксації уламків: назубні шини, шини із зовнішньоротовим закріпленням, апарат Збаржа та ін. Остеосинтез та компресійний остеосинтез: дротяним швом, спицею, накістковими пластинами з шурупами, інші методи. Строки загоєння, наслідки.

Переломи виличної кістки і дуги, вилицевого комплексу. Класифікація, діагностика, клінічна картина. Особливості лікування. Консервативні, хірургічні способи репозиції та фіксації уламків; показання, суть. Травматичний гайморит. Відновлення дна орбіти.

Переломи кісток і пошкодження хрящів носа. Діагностика, клініка, лікування. Передня та задня тампонада носових ходів.

Тема 21. Невогнепальні пошкодження м'яких тканин ЩЛД.

Кровотеча у разі поранення щелепно-лицевої ділянки. Перша допомога, тимчасова зупинка кровотечі. Хірургічні методи зупинки кровотечі: Методика перев'язування зовнішньої сонної, лицевої, поверхневої скроневої артерій.

Асфіксія. Її види, заходи запобігання, усунення.

Шок, послідовність проведення протишокових заходів при пошкодженні обличчя на етапах медичної евакуації. Запобігання правцю.

Вторинна кровотеча, заходи запобігання і лікування.

Тема 22. Системні захворювання лицевого нерва.

Неврити лицевого нерва. Парез і параліч мимічних м'язів. Показання до оперативного лікування (декомпресія, невроліз, зшивання нерва, фаціальна, м'язова, шкірна пластика, мікрохірургічна пластика нервами та м'язами).

Системні захворювання *трійчастого нерва*. Етіологія, клінічні прояви, диференціальна діагностика. Відмінність від невриту та інших прозопалгічних синдромів і наслідків порушення прикусу.

Невралгія язикового нерва. Синдром Фрея – аурикулотемпоральний синдром (гіпергемігідроз).

Гангліоліти, судинні болі. Принципи лікування невралгічних порушень щелепно-лицевої ділянки. Діагностика та лікувальна блокада анестетиками. Консервативні і хірургічні методи лікування, показання, прогноз. Показання до застосування фізіо- і рефлексотерапії.

Тема 23. Захворювання скроне-нижньощелепного суглоба.

Контрактури жувальних м'язів. Класифікація. Диференційна діагностика. Консервативне і хірургічне лікування. Синдром больової дисфункції СНЩС.

Тема 24. Хірургічна стоматологія екстремальних ситуацій та військова щелепно-лицева хірургія.

Визначення та завдання хірургічної стоматології екстремальних ситуацій та військової стоматології. Воєнно-медична доктрина.

Принципи організації етапно-евакуаційної системи лікування поранених з пошкодженням обличчя і щелеп у Збройних Силах і Військово-морському Флоті України та у випадках великих катастроф. Обсяг та характер медичної допомоги на етапах евакуації. Особливості надання пораненим першої допомоги, їх евакуація.

Тема 25. Вогнепальні пошкодження м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки

Вражаючі фактори сучасної вогнепальної зброї. Зони пошкодження тканин у раневому каналі. Сучасна вогнепальна рана: морфологічні та клінічні особливості, перебіг поранення, принципи лікування. Безпосередні ускладнення після поранення.

Вогнепальні рани м'яких тканин обличчя, кісток лицевого скелета.

Поєднані пошкодження. Клінічні прояви вогнепальних ран обличчя залежно від терміну поранення. Особливості перебігу наскрізних, дотичних, сліпих поранень (кульових та осколкових, проникаючих і непроникаючих).

Хірургічна обробка вогнепальних ран щелепно-лицевої ділянки. Терміни втручання. Вибір способів знеболення. Послідовність обробки ран слизової оболонки рота, кісток, м'яких тканин обличчя, функціональні та косметичні вимоги.

Вогнепальні пошкодження нижньої щелепи, кісток середньої зони обличчя:: статистика, класифікація, клінічна картина, лікування, ускладнення та їх профілактика. Лікування на етапах медичної евакуації.

Ускладнення вогнепальних поранень щелепно-лицевої ділянки, їх запобігання і лікування на етапах медичної евакуації.

Тема 26. Термічні, хімічні, радіаційні, комбіновані пошкодження тканин щелепно-лицевої ділянки.

Термічні пошкодження обличчя. Класифікація. Особливості, причини, тяжкість і глибина пошкодження, можливі ускладнення. Лікування опіків обличчя.

Опіки напалмом. Електротравма. Холодова травма, відмороження. Клініка, лікування.

Хімічні пошкодження: кислотами, лугами, бойовими отруючими речовинами.

Пошкодження тканин обличчя в результаті дії проникаючої радіації і радіоактивного забруднення. Клініка, діагностика, лікування цих пошкоджень.

Комбіновані радіаційні пошкодження обличчя. Особливості перебігу раневого процесу залежно від стадії променевої хвороби. Синдром взаємного обтяження. Термін і особливості хірургічної обробки ран та особливості лікування переломів й дефектів щелеп у комбінованих пошкодженнях.

Комбіновані хімічні, бактеріологічні і механічні ураження щелепно-лицевої ділянки: клінічний перебіг, лікування на етапах медичної евакуації, особливості обробки ран, гемостазу, загоєння ран.

Тема 27. Принципи трудової експертизи хворих із запальними захворюваннями, пошкодженням м'яких тканин обличчя і щелеп та іншими патологічними процесами в щелепно-лицевій ділянці.

Основи судової стоматології. Судово-медичний огляд щелепно-лицевої ділянки.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 3 КУРС

Назви тем	Кількість годин					
	усього	У тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРЗ
Тема 1. Історія хірургічної стоматології Організація роботи амбулаторного хірургічного стоматологічного кабінету і щелепно-лицевого стаціонару Сучасні принципи надання хірургічної стоматологічної допомоги.	10			2		8
Тема 2. Місцеве та загальне знеболення	16	2		8		6
Тема 3. Невідкладні стани.	6			2		4
Тема 4. Просте, складне та атипове видалення зубів.	12	2		8		2
Тема 5. Хвороби прорізування зубів.	4			2		2
Тема 6. Одонтогенні запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки	16	2		10		4
Тема 7. Гострий і хронічний одонтогенний гайморит	4	2		2		
Тема 8. Лімфаденіти ЩЛД.	4			2		2
Тема 9. Одонтогенні запальні процеси м'яких тканин	12	4		8		
Тема 10. Фурункули, карбункули, бешіха, нома.	4	2		2		
Тема 11. Специфічні запальні процеси	4			2		2

ЩЛД						
Тема 12. Захворювання слинних залоз. Слино-кам'яна хвороба	6	2		2		2
Тема 13. Артрит і артроз скроне-нижньощелепного суглоба	4			2		2
Разом	102	16		52		34

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Тема	К-ть годин
1	Тема 1-3. Лекція 1. Історія хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії, їх визначення і завдання. Визначення болю; реакції організму на біль, операційну травму. Знеболення в хірургічній стоматології. Місцеве знеболення. Показання та протипоказання до нього,. Ускладнення місцевого знеболення, їх лікування та профілактика	2
2	Тема 4-5. Лекція 2. Просте, складне та атипове видалення зубів. Показання та протипоказання, Техніка оперативного втручання, Можливі ускладнення та наслідки Ретенція і дістопія нижніх третіх молярів. Діагностика і лікування	2
3.	Тема 6. Лекція 3. Диференційна діагностика гострих одонтогенних запальних захворювань. Періодонтит гострий і хронічний. Гранулюючий періодонтит. Одонтогенний остеомієліт щелеп. Патогенез, епідеміологія, класифікація остеомієліту. Абсцеси, флегмони, щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД): визначення, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, принципи лікування, ускладнення, профілактика. Етіологічні та патогенетичні принципи лікування запальних процесів ЩЛД	2
4.	Тема 7. Лекція 4. Одонтогенний гайморит: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення, профілактика.	2
5.	Тема 8-9. Лекція 5. Абсцеси і флегмони навколонижньощелепної ділянки, підщелепного трикутника, крилощелепного простору, ділянки кореня язика, парафарінгеального простору, підпідборідкової ділянки, щоки. Методики операції розрізування флегмон і абсцесів. Протизапальна і антибактеріальна терапія, профілактика і лікування. Флегмони dna порожнини рота та шиї, гнильно-некротична ангіна Жансуля-Людвіга,	2

6.	Тема 9. Лекція 6. Абсцеси щелепно-язикового жолобка, піднебіння, під'язикового валика. Флегмона підщелепної щічної, жувальної, позащелепної, підпідборідної ділянок. Флегмони і абсцеси язика: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, ускладнення, профілактики. Флегмона приглоткового простору, крило піднебінної ямки, орбіти, виличної, скроневої, підскроневої, крило щелепної ділянки: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, ускладнення, профілактики. Методики операції розрізування флегмон і абсцесів. Протизапальна і антибактеріальна терапія, профілактика і лікування.	2
7.	Тема 10,11. Лекція 7. Ускладнення запальних процесів ЩЛД (сепсис, медіастиніт, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу, тощо): класифікація, патогенез, клініка, диференційна діагностика, лікування та профілактика. Специфічні запальні захворювання ЩЛД: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс.	2
8	Тема 12,13. Лекція 8. Гострі та хронічні сіалоаденіти: етіологія, класифікація, клініка, діагностика, профілактика, лікування, попередження ускладнень. Слино-кам'яна хвороба: етіологія, патогенез, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення та їх попередження.	2
9	Тема 13. Лекція 9. Запальні захворювання скроне-нижньощелепного суглоба. Артрити, артрози скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС): класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення і профілактика. Синдром больової дисфункції СНЩС. Хірургічна артроскопія СНЩС. Вікові особливості будови скроненижньощелепного суглоба.	2
Разом		18

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Практичне заняття 1. Організація роботи амбулаторного хірургічного стоматологічного кабінету і щелепно-лицевого стаціонару. Методика обстеження хворих з хірургічними захворюваннями органів ротової порожнини, щелеп, обличчя. Підготовка хворих до хірургічних стоматологічних втручань. Методи об'єктивного обстеження хворих з хірургічними захворюваннями ЩЛД. Збір анамнезу, визначення скарг, огляд хворого, мануальні методи дослідження. Методи додаткового обстеження хворих з хірургічною стоматологічною патологією. Методи променевої діагностики, що використовуються в хірургічній стоматології. Аналогова та цифрова рентгенографія (ортопантомографія, конусно-променева томографія, магнітно-резонансна томографія). Ультразвукове дослідження органів щелепно-лицевої ділянки. Лабораторні методи дослідження: аналіз крові та сечі.	2
2.	Тема 2. Практичне заняття 2. Анестетики, які застосовуються для місцевого знеболення в	2

	стоматології, їх властивості та порівняльна характеристика. Класифікація, побічні дії. Види місцевого знеболення. Інструментарій для місцевого знеболення.	
3.	Тема 2. Практичне заняття 3. Методи інфільтраційної і периферичної провідникової анестезії при операціях на верхній щелепі: підорбітальна (внутрішньоротовий та позаротовий методи), різцева (внутрішньоротовий та позаротовий методи). туберальна (внутрішньоротовий та позаротовий методи) та палатинальна. Можливі ускладнення їх запобігання. Можливі ускладнення, їх запобігання.	2
4	Тема 2. Практичне заняття 4. Методи центральної провідникової (крилопіднебінної) анестезії при операціях на верхній щелепі. Можливі ускладнення, їх запобігання та лікування. Методи інфільтраційної і периферичних провідникових анестезій при операціях на нижній щелепі: мандибулярна з пальпацією (за Вайсблатом), мандибулярна внутрішньо ротова без пальпації, ментальна (внутрішньоротовий та позаротовий методи). Можливі ускладнення, їх профілактика і лікування.	2
5	Тема 2. Практичне заняття 5. Методи інфільтраційної і периферичних провідникових анестезій при операціях на нижній щелепі: за Гоу-Гейтсом, за Акінозі. Можливі ускладнення, їх профілактика і лікування у дорослих та дітей. Методи центральної провідникової (овальної) анестезії при операціях на нижній щелепі, можливі ускладнення, їх профілактика.	2
6	Тема 3. Практичне заняття 6. Діагностика невідкладних станів в хірургічній стоматологічній амбулаторії. Діагностики при анафілактичному шоці. Кропивниця, набряк Квінке, патогенез невідкладних станів, невідкладна допомога	2
7	Тема 4. Практичне заняття 7. Методика операції видалення різців та іклів та їх коренів на нижній щелепі. Вибір інструментарію	2
8	Тема 4. Практичне заняття 8. Методика операції видалення премолярів, молярів та їх коренів на нижній щелепі. Вибір інструментарію	2
9	Тема 5. Практичне заняття 9. Методика операції видалення різців, іклів та їх коренів на верхній щелепі. Вибір інструментарію Методика операції видалення премолярів, молярів та їх коренів на верхній щелепі. Вибір інструментарію	2
10	Тема 5. Практичне заняття 10. Ретенція і дістопія зубів. Ускладнення. Перікороніт: патогенез, клінічні прояви, вибір методу лікування. Методика атипового видалення нижнього третього моляра.	2
11	Тема 5. Практичне заняття 11. Методи обстеження хворих, діагностика, профілактика і лікування ускладнень, що виникли під час та після операції видалення зубів і коренів зубів. Методи обстеження хворих, діагностика, профілактика і лікування віддалених ускладнень після операції видалення зубів і їх коренів	2

12	<p>Тема 6. Практичне заняття 12.</p> <p>Методи обстеження хворих, класифікація, клініка, діагностика та лікування гострих періодонтитів .Методи обстеження хворих, класифікація, клініка, діагностика та принципи лікування хронічних періодонтитів . Методи обстеження хворих, клініка, діагностика та лікування одонтогенної мігруючої гранульоми обличчя.</p>	2
13	<p>Тема 6. Практичне заняття 13.</p> <p>Хірургічні методи лікування хронічних періодонтитів: резекція верхівки кореня, гемісекція, ампутація кореня, реплантація (безпосередня та відстрочена). Показання, методика операції.</p>	2
14	<p>Тема 6. Практичне заняття 14.</p> <p>Гострий періостит щелеп: патогенез, патанатомія, класифікація, клінічна картина, принципи діагностики та лікування . Можливі ускладнення, їх профілактика та лікування.</p>	2
15	<p>Тема 6. Практичне заняття 15.</p> <p>Гострий остеомиєліт щелеп: патогенез, патанатомія, класифікація, клінічна картина, принципи діагностики та лікування . Можливі ускладнення, їх профілактика та лікування.</p>	2
16	<p>Тема 6. Практичне заняття 16.</p> <p>Хронічний остеомиєліт щелеп: патогенез, патанатомія, класифікація, клінічна картина, принципи діагностики та лікування . Можливі ускладнення, їх профілактика та лікування</p>	2
17	<p>Тема 7. Практичне заняття 17.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностика та лікування гострого одонтогенного гаймориту .Методи обстеження хворих, діагностика, дифдіагностика та лікування хронічного одонтогенного гаймориту . Антрооральне сполучення. Етіологія, клініка, лікування</p>	2
18	<p>Тема 8,9 . Практичне заняття 18.</p> <p>Клінічні особливості лімфатичної системи ЩЛД. Шляхи відтоку лімфи з зубощелепної системи. Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики, комплексного лікування гострих та хронічних лімфаденітів та лімфангітів щелепно-лицевої ділянки . Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики, комплексного лікування аденофлегмон щелепно-лицевої ділянки</p> <p>Диференційна діагностика окремих форм запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Оцінка показників лабораторних методів дослідження. Порівняльна інформативність окремих видів променевої діагностики при запальних захворюваннях</p>	2
19	<p>Тема 9. Практичне заняття 19. Методи обстеження хворих, діагностика, загальні клінічні ознаки, принципи комплексного лікування абсцесів та флегмон щелепно-лицевої ділянки .</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики та комплексного лікування абсцесів та флегмон підорбітальної ділянки, підскроневої ділянки, крило-піднебінної ділянки, орбітальної ділянки, вилицевої ділянки.</p>	2
20	<p>Тема 9. Практичне заняття 20.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики і комплексного лікування абсцесів та флегмон скроневої ділянки, щічної ділянки, підщелепного простору . Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики і комплексного лікування абсцесів та флегмон підпідборідкової ділянки підмасетеріальної ділянки.</p>	2

21	<p>Тема 9. Практичне заняття 21.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики та лікування флегмон крило-щелепного простору приглоткового простору, медіально-крилощелепного простору, парафарінгеального простору.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики та лікування абсцесів щелепно-язикового жолобка, язика.</p>	2
22	<p>Тема 9. Практичне заняття 22.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики та лікування флегмон дна ротової порожнини, флегмони Жансуля-Людвига (гнильно-некротичної флегмони дна порожнини рота)..</p>	2
23	<p>Тема 10. Практичне заняття 23.</p> <p>Ускладнення запальних процесів щелепно-лищевої ділянки: тромбофлебії вен обличчя, тромбоз печеристого синусу, абсцес мозку медіастініт, сепсис. Діагностика, Комплексне лікування.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики, комплексного лікування фурункулів та карбункулів щелепно-лищевої ділянки, нома, бешиха щелепно-лищевої ділянки.</p>	2
24	<p>Тема 11. Практичне заняття 24.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностика та лікування актиномікозу щелепно-лищевої ділянки, сифілісу та туберкульозу.. СНІД: прояви в порожнині рота.</p>	2
25	<p>Тема 12. Практичне заняття 25.</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики та лікування гострих епідемічних паротитів. гострих неепідемічних паротитів та субмаксилітів .</p> <p>Методи обстеження хворих, діагностики та лікування хронічних паротитів та субмаксилітів</p> <p>Методи обстеження хворих, класифікація, діагностика, клініка та лікування слинокам’яної хвороби. Сиалози (хвороба Шегрена, хвороба Мікулича): патогенез, клініка, діагностика, принципи лікування</p>	2
26	<p>Тема 13. Практичне заняття 26.</p> <p>Вивихи нижньої щелепи. Класифікація, клініка, діагностика, лікування артрозів СНЩС. артритів СНЩС. Вікові особливості будови скроненижньощелепного суглоба.</p>	2
	Разом	52

5. 3. Теми лабораторних занять.

Лабораторні заняття не передбачені

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Підготовка до практичного заняття 1- 2	2
2.	Тема 2. Підготовка до практичного заняття 3-5	4
3.	Тема 3. Підготовка до практичного заняття 6	4
4.	Тема 4. Підготовка до практичного заняття 7-9	4

5.	Тема 5. Підготовка до практичного заняття 10-11	4
6.	Тема 6. Підготовка до практичного заняття 12-14	4
7.	Тема 6. Підготовка до практичного заняття 15-16	4
8.	Тема 7. Підготовка до практичного заняття 17	4
9.	Тема 8. Підготовка до практичного заняття 18	4
10.	Тема 9. Підготовка до практичного заняття 19-22	4
11.	Тема 10. Підготовка до практичного заняття 23	2
12.	Тема 11. Підготовка до практичного заняття 24	2
13.	Тема 12. Підготовка до практичного заняття 25	2
14.	Тема 13. Підготовка до практичного заняття 26	4
	Разом	48

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 4 КУРС

Назва тем	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекцій	Семі нари	Практ. зан.	Лабор.	СРЗ
Тема 14. Доброякісні пухлини і пухлиноподібні утворення м'яких тканин. Кісти щелеп.	22	4		10		8
Тема 15. Доброякісні пухлини і пухлиноподібні утворення кісток	28	2		14		12
Тема 16. Злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки	46	4		26		16
Тема 17. Доброякісні та злоякісні пухлини і кісти слинних залоз	10	2		4		4
Тема 18. Невогнепальні пошкодження щелепно-лицевої ділянки	10	2		6		2
Тема 19. Методика виготовлення та накладання дротяних шин.	32			20		12
Тема 20. Переломи кісток лицевого черепа Лікування переломів верхньої щелепи, середньої зони обличчя.	14			10		4
Тема 21. Невогнепальні пошкодження м'яких тканин ЩЛД.				10		4
Тема 22. Системні захворювання лицевого нерва Системні захворювання трійникового нерва	14	2		8		4

Тема 23. Захворювання скроне-нижньощелепних суглобів Анкілози скроне-нижньощелепних суглобів.	18			12		4
Разом	196	16	0	120	0	70

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 14. Лекція 10. Кісти щелеп (одонтогенні та неодонтогенні, епітеліальні та неепітеліальні тощо). Одонтогенні кісти щелеп (коренева, фолікулярна, підокісна, парадентальна, ретромоларна, фіссуральні: глобомаксиларна, лабіомаксиларна, різцевого каналу): етіологія, патогенез, класифікація, гістологічна будова, клініка, діагностика, лікування, ускладнення, профілактика.	2
2	Тема 15. Лекція 11. Класифікація пухлин, етіологія, патогенез, закономірності росту і розвитку доброякісних пухлин, принципи їх диференційної діагностики та лікування. Доброякісні пухлини та пухлиноподібні новоутворення м'яких тканин ЩЛД (папілома, фіброма, ліпома, гемангіома, атерома, нейрофіброматоз, дермоїдна та епідермальна кісти, кіста шиї серединна та бічна,): етіологія, патогенез, класифікація, гістологічна будова, клініка, диференційна діагностика, лікування та профілактика ускладнень.	2
3	Тема 15. Лекція 12. Доброякісні пухлини та пухлиноподібні новоутворення кісткових тканин ЩЛД (епідермальні: одонтогенна і неодонтогенна кісти, амелобластома, одонтома, фіброма, цементома, остеобластокластома), пухлиноподібні ураження(фіброзна дисплазія, еозинофільна гранульома, хвороба Педжета, гігантоклітинна гранульома). етіологія, патогенез, класифікація, гістологічна будова, клініка, диференційна діагностика, лікування та профілактика ускладнень.	2
4	Тема 16. Лекція 13. Біологічні основи клінічної онкології. Передракові захворювання і рак шкіри обличчя: класифікація, гістологічна будова, клінічні форми, стадії захворювання, диференційна діагностика, лікування (хірургічне, променеве, хіміотерапія, імунокорекція тощо), профілактика і запобігання ускладнень. Передракові захворювання і рак нижньої губи: класифікація, гістологічна будова, клінічні форми, стадії захворювання, диференційна діагностика, принципи і методи лікування (хірургічне, променеве, хіміотерапія, імунокорекція тощо), профілактика і запобігання ускладнень.	2
5	Тема 16. Лекція 14. Передракові захворювання і рак слизової оболонки порожнини рота та язика: гістологічна будова, клінічні форми, стадії захворювання, диференційна діагностика, принципи і методи лікування, ускладнення і їх профілактика Рак і саркома щелеп: походження та гістологічна будова, класифікація, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення і профілактика.	2

6	Тема 16. Лекція 15. Доброякісні пухлини і кісти слинних залоз: класифікація етіологія, гістологічна будова, клініка, диференційна діагностика, принципи і методи лікування. Злоякісні пухлини слинних залоз: гістологічна будова, клінічні форми, диференційна діагностика, лікування. Злоякісні пухлини шиї. Лімфаденопатії ЩЛД.	2
7	Тема 17-21. Лекція 16. Травми м'яких тканин обличчя, порожнини рота та зубів. Переломи нижньої щелепи та альвеолярного відростка нижньої щелепи. Переломи верхньої щелепи, вилицевої кістки і дуги, кісток носа.	2
8	Тема 22-23. Лекція 17. Захворювання нервів щелепно-лицевої ділянки. Системні захворювання лицевого нерву. Системні захворювання трійничкового нерву. Неврити і геміатрофії обличчя. Параліч мимічної мускулатури. Захворювання скроне-нижньощелепного суглоба. Вивихи нижньої щелепи. Контрактури нижньої щелепи. Вроджена патологія скронево-нижньощелепного суглоба. Класифікація, клініка, лікування. Анкілози скроне-нижньощелепного суглоба у дорослих та дітей. Синдром больової дисфункції СНЩС	2
	Разом	16

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені

5.4. Теми практичних занять

№ п/п	Тема	Кільк. годин
1	Тема 14. Практичне заняття 27 Класифікація пухлин, етіологія, патогенез, закономірності росту і розвитку доброякісних та злоякісних пухлин, принципи їх диференціальної діагностики та лікування. Статистика, організація допомоги, диспансеризація. Деонтологія спілкування з хворими на пухлини ЩЛД. Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностики та лікування одонтогенних кіст щелеп (білякоренових, фолікулярних та парадентарних). Неодонтогенні кісти щелеп: фісуральні (різцевого каналу, глободентарні, назолабіальні), травматичні	4
2	Тема 14. Практичне заняття 28. Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностика та лікування амелобластом. Післяопераційне лікування та догляд. Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностика та лікування одонтом і цементом . Післяопераційне лікування та догляд. Методи обстеження хворих, діагностики, дифдіагностика та лікування епулідів . Можливі ускладнення, їх профілактика та лікування.	6
3	Тема 14. Практичне заняття 29. Методи обстеження хворих, діагностики дифдіагностика та лікування остеобластокластом. Післяопераційне лікування та догляд. Методи обстеження хворих, діагностика, дифдіагностика фіброзної дистрофії, хвороби Реклінгаузена (паратіреодна остеодістрофія , хвороба Педжета), фіброзної дисплазії щелеп. Вибір метода лікування в залежності від форми, локалізації захворювання.	6
4	Тема 14. Практичне заняття 30. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики гемангіом щелепно-лицевої ділянки . Принципи лікування .Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики лімфогіом щелепно-лицевої ділянки .	4

	Принципи лікування . Методи обстеження хворих з доброякісними новотворами щелепно-лищевої ділянки (фіброми, нейрофіброми, папіломи, атероми, остеоми, хондроми). Їх діагностика та лікування .	
5	Тема 15. Практичне заняття 31. Дермоїдні та епідермоїдні кісти щелепно-лищевої ділянки . Клініка, методи обстеження хворих, діагностики , принципи лікування. Методи обстеження хворих, діагностики та лікування ретенційних кіст, губ, щік. Методи обстеження хворих, діагностики та лікування кіст слинних залоз (ранули). Серединні та бокові кісти і фістули щелепно-лищевої ділянки Клініка, методи обстеження хворих, діагностики , принципи лікування .	4
6	Тема 16. Практичне заняття 32. Передрак. Класифікація передракових змін червоної кайми губ і слизової оболонки порожнини рота. Фактори, що зумовлюють схильність до розвитку передракових змін червоної кайми губ і слизової оболонки порожнини рота. Лейкоплакія. Клініка, діагностика, принципи лікування. Папіломи. Клініка, діагностика, принципи лікування. Абразивний преанцерозний хейліт Манганотті. Клініка, діагностика, принципи лікування. Бородавчатий (вузликовий) предрак червоної кайми губ. Клініка, діагностика, принципи лікування. Хвороба Боуена, еритроплазія Кейра. Клініка, діагностика, принципи лікування. Шкірний ріг, кератоакантоми. Клініка, діагностика, принципи лікування.Хронічні виразки, тріщини губ, метеорологічний хейліт, хронічна червона вовчанка, туберкульозна вовчанка, червоний плоский лишай. Клініка, діагностика, принципи лікування. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики базаліом, меланом, рака шкіри обличчя. Методи лікування.	6
7	Тема 16. Практичне заняття 33. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики рака губи. Методи радикального лікування. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики рака язика і слизової оболонки порожнини рота. Методи радикального лікування. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики злоякісних новотворів верхньої щелепи. Методи радикального лікування. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностики злоякісних новотворів нижньої щелепи. Методи радикального лікування. Резекція та екзартикуляція нижньої щелепи. Післяопераційне лікування, догляд, годування.	4
8	Тема 16. Практичне заняття 34. Методи проведення операції на шляхах регіонарного метастазування (Ванаха, Крайля, футлярно-фасціального висікання). Післяопераційне лікування , догляд, годування.	4
9	Тема 16. Практичне заняття 35.. Методи обстеження хворих, діагностики, диференційної діагностика та лікування пухлин слинних залоз. Післяопераційні ускладнення, їх попередження та лікування.	4
10	Тема 16. Практичне заняття 36. .. Види пов'язок. Методика накладання бинтових пов'язок. Міжщелепне лігатурне зв'язування при переломах щелеп. Показання, протипоказання, методика.	4
11	Тема 16. Практичне заняття 37.Методика виготовлення та накладання однощелепної назубної гнutoї дротяної шини –скоби. Показання та протипоказання до застосування. Методика виготовлення та накладання однощелепної назубної гнutoї дротяної шини , шини з похилою площиною. Показання та протипоказання до застосування.	6
12	Тема 17. Практичне заняття 38. Методика виготовлення та накладання двощелепної дротяної шини з зачіпними петлями і міжщелепним еластичним витягуванням. Показання та протипоказання до застосування	6

13	Тема 18. Практичне заняття 39. Остеосинтез. Показання і методи остеосинтезу. Методи закріплення відламків щелепи лабораторно виготовленими шинами	6
14	Тема 19. Практичне заняття 40. Методи обстеження хворих, клініка, діагностика, лікування переломів та вивихів зубів. Методи обстеження хворих, клініка, діагностика, лікування переломів альвеолярного відростка Методи обстеження хворих, класифікація, клініка, діагностика. Лікування невогнестрільних переломів нижньої щелепи	6
15	Тема 19. Практичне заняття 41 Методи обстеження хворих, класифікація, клініка, діагностика, лікування невогнестрільних переломів верхньої щелепи .	6
16	Тема 19. Практичне заняття 42.. Методи обстеження хворих, класифікація, клініка, діагностика. лікування переломів носових кісток .Методи обстеження хворих, класифікація, клініка, діагностика, лікування переломів вилицевої дуги та кістки .	6
17	Тема 20. Практичне заняття 43. Методи обстеження хворих, клініка, діагностика ізольованих невогнепальних пошкоджень м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки	4
18	Тема 21. Практичне заняття 44. Принципи ПХО ран обличчя. Методика виконання. Відмінності ПХО рани в залежності від місця її розташування. Класифікація швів. Варіанти ПХО ран обличчя в залежності від строків її давності.	6
19	Тема 22. Практичне заняття 45. Методи обстеження хворих, діагностики та лікування невралгій трійчастого нерва. Методика обстеження хворих, діагностики та лікування невритів і геміатрофій обличчя. Параліч мимічної мускулатури. Етіологія, клініка, діагностики і лікування	4
20	Тема 23. Практичне заняття 46. Методи обстеження хворих, діагностика та лікування вивихів нижньої щелепи. Механізм вивиху, ознаки одно- та двобічного вивиху, засоби вправлення, ускладнення. Звичні вивихи. Лікування Методика обстеження хворих, діагностики та лікування контрактур нижньої щелепи. Причини та види контрактур (рубці слизової оболонки, м'язів, шкіри, кісткова контрактура). Профілактика, методи консервативного та хірургічного лікування. ЛФК та фізіотерапія в комплексному лікуванні контрактур. Вроджена патологія скронево-нижньощелепного суглоба. Класифікація, клініка, лікування. Анкілози скроне-нижньощелепного суглоба у дорослих та дітей. Синдром больової дисфункції СНЦС	6
	Разом	102

5.4. Теми лабораторних занять.

Лабораторні заняття не передбачені.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема14. Підготовка до практичного заняття 27-29	8
2.	Тема15. Підготовка до практичного заняття 30	2

3.	Тема 16. Підготовка до практичного заняття 31	4
4.	Тема16. Підготовка до практичного заняття 31-35	10
5.	Тема17, Підготовка до практичного заняття 36	2
6.	Тема18. Підготовка до практичного заняття 37	4
7.	Тема19. Підготовка до практичного заняття 38-40	8
8.	Тема 20.Підготовка до практичного заняття 41-42	8
9.	Тема21. Підготовка до практичного заняття 43-44	6
10	Тема22. Підготовка до практичного заняття 45	4
11	Тема23. Підготовка до практичного заняття 46	6
	Разом	62

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 5 КУРС

Назва тем	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекцій	Семінари	Практ. зан.	Лабор.	СРЗ
Тема 24. Хірургічна стоматологія екстремальних ситуацій та військова щелепно-лицева хірургія. Величина і структура санітарних втрат при пораненнях щелепно-лищевої ділянки.	18	4		10		4
Тема25. Вогнепальні пошкодження м'яких тканин і кісток щелепно-лищевої ділянки.	38	2		24		12
Тема 26. Термічні, хімічні, радіаційні, комбіновані пошкодження тканин щелепно-лищевої ділянки	30	2		16		12
Тема 27. Військово-лікарська експертиза при пораненнях та захворюваннях щелепно-лищевої ділянки	4	2				2
Разом	90	10	0	50	0	30

5.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин
-------	------	-----------------

1	Тема 24. Лекція 18. Предмет та задачі стоматології екстремальних ситуацій Організація стоматологічної допомоги у збройних силах України.	2
2	Тема 24. Лекція 19. Величина і структура санітарних втрат при пораненнях щелепно-лицевої ділянки. Класифікація поранень щелепно-лицевої ділянки. Принципи медичного сортування поранених у щелепно –лицеву ділянку. Види та об’єм медичної допомоги ураженим в щелепно-лицеву ділянку. Само- та взаємодопомога . Кваліфікована медична допомога. Спеціалізована медична допомога. Організація харчування та догляду за пораненими в щелепно-лицеву ділянку на етапах медичної евакуації	2
3	Тема 25. Лекція 20. Загальна характеристика, клінічний перебіг, діагностика вогнепальних поранень щелепно-лицевої ділянки. Принципи і методи лікування вогнестрільних поранень щелепно-лицевої ділянки.	2
4	Тема 26. Лекція 21 Загальна характеристика, клінічний перебіг, діагностика опіків, комбінованих уражень щелепно-лицевої ділянки. Принципи і методи лікування .	2
5	Тема 27. Лекція 22. Військово-лікарська експертиза при пораненнях та захворюваннях щелепно-лицевої ділянки.	2
Разом		10

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені

5.3. Теми практичних занять,

№ п/п	Тема	Кільк. годин
1	Тема 24. Практичне заняття 47. Предмет та задачі стоматології екстремальних ситуацій. Організація стоматологічної допомоги у збройних силах України. Величина і структура санітарних втрат при пораненнях щелепно-лицевої ділянки у воєнний час та в екстремальних ситуаціях .	6
2	Тема 24. Практичне заняття 48. Принципи медичного сортування поранених в щелепно-лицеву ділянку у воєнний час. Організація прийому, сортування та надання медичної допомоги пораненим в щелепно лицеvu ділянку у воєнний час	4
3	Тема 25. Практичне заняття 49.Методика клінічного обстеження, діагностика вогнепальних поранень та пошкоджень обличчя та щелеп. Особливості вогнепальних поранень та пошкоджень щелепно-лицевої ділянки.	6
4	Тема 25. Практичне заняття 50. Методи обстеження, діагностики ізольованих вогнепальних травм м’яких тканин щелепно-лицевої ділянки. Вплив кліматичних умов на протікання ранового процесу. Методика первинної хірургічної обробки ран м’яких тканин обличчя, строки. Надання первинної медичної допомоги на полі бою при наданні кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги.	4
5	Тема 25 Практичне заняття 51. Види і об’єм медичної допомоги на полі бою, при наданні кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги. Діагностика та лікування вогнепальних переломів нижньої щелепи. Особливості надання допомоги.	6

6	Тема 25. Практичне заняття 52. Методи обстеження, діагностики та лікування вогнепальних переломів верхньої щелепи, носових та вилицевих кісток. Види та об'єм медичної допомоги на полі бою, та при наданні кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги. Методи обстеження, діагностики сполучених вогнепальних переломів щелепи, їх особливості, методи репозиції та іммобілізації відламків. Організація медичної допомоги на полі бою, та при наданні кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги	6
7	Тема 25. Практичне заняття 53. Методика обстеження, діагностика, профілактика та лікування безпосередніх ускладнень при пошкодженнях щелепно-лицевої ділянки (кровотеча, шок, асфіксія). Організація надання кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги .	4
8	Тема 26. Практичне заняття 54. Методи обстеження потерпілих, діагностики та лікування опіків обличчя. Надання медичної допомоги та лікування обморожень обличчя на полі бою, та при наданні кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги.	4
9	Тема 26 Практичне заняття 55. Методи діагностики і лікування при комбінованих пошкодженнях щелепно-лицевої ділянки. Особливості первинної хірургічної обробки ран щелепно-лицевої ділянки.	6
10	Тема 26. Практичне заняття 56. Об'єм медичної допомоги при наданні кваліфікованої і спеціалізованої медичної допомоги Організація і методика харчування при пошкодженнях щелепно-лицевої ділянки і нагляду за щелепно-лицевими пораненими на етапах медичної евакуації.	4
	Разом	50

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 24. Підготовка до практичного заняття 47	3
2.	Тема 25. Підготовка до практичного заняття 48	3
3.	Тема 25. Підготовка до практичного заняття 49	3
4.	Тема 26. Підготовка до практичного заняття 50	2
5.	Тема 26. Підготовка до практичного заняття 51	4
6	Тема 26. Підготовка до практичного заняття 52	3
7	Тема 26. Підготовка до практичного заняття 53	3
8	Тема 27. Підготовка до практичного заняття 54	2
9	Тема 27. Підготовка до практичного заняття 55	4
10	Тема 27. Підготовка до практичного заняття 56	3

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання:

Дисципліна викладається у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Лекції: проблемні, лекції-візуалізації, обговорення клінічних ситуацій.

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, відпрацювання навичок виконання маніпуляцій за переліком 5, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах, тренувальні вправи з диференціальної діагностики найбільш поширених захворювань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з банком тестових завдань Крок-2, самостійне опанування алгоритмів спілкування з хворим.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Форма підсумкового контролю: іспит

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних

	досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

До підсумкового контролю у формі іспиту допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості, їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Іспит, як форма підсумкового (семестрового) контролю, відбувається як окремий контрольний захід. Іспити складаються здобувачами: в період екзаменаційних сесій наприкінці семестру (осіннього та весняного) згідно з розкладом – при стрічковій системі навчання; за графіком навчального процесу після вивчення освітнього компонента відповідно до навчального плану – при цикловому розкладі занять.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітньої компоненти у формі іспиту є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм. Кількість питань, які виносяться на стандартизований іспит відповідає обсягу кредитів, відведених на вивчення навчальної дисципліни. Форма екзаменаційного білету є стандартизованою та складається зі структурних елементів (складників). Екзаменаційний білет може складатися тільки з теоретичних питань або з додаванням ситуаційної задачі. В кожному білеті може бути від 3 до 5 питань. Питання є короткими, простими, зрозумілими, чіткими та прозорими, складене таким чином, що повна відповідь на нього триває не більше 5 хвилин. Таймінг усного структурованого іспиту є стандартним – не більше 30 хвилин. До кожного питання складається чек - лист (еталон відповіді), який передбачає ключові моменти, обов'язкові для надання повної відповіді на поставлене запитання. До кожного еталону відповіді вказується літературне джерело зі сторінками. Під час проведення усного структурованого іспиту здобувач бачить питання, викладач – чек-лист з еталонними відповідями та визначає, які складові були названі або не названі здобувачем.

Загальна оцінка за усний структурований іспит складається як середньо арифметична всіх отриманих оцінок за відповіді на поставлені питання (в т.ч. ситуаційні задачі).

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання до диференційованого заліку, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. При вирішенні клінічної задачі правильно інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань.

Добре «4»	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання до диференційованого заліку, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує викладач. При вирішенні клінічної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточностей в інтерпретації даних анамнезу, результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного варіанту викликала утруднення.
Задовільно «3»	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання до диференційованого заліку, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні клінічної задачі з помилками інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, не знав окремих деталей, допускав неточності у відповідях на питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчував труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів.
Незадовільно «2»	Здобувач освіти не виконав завдання до диференційованого заліку, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні клінічної задачі не міг інтерпретувати отримані дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, відповісти на поставлені питання, або допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних варіантів не пропонував.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бали з навчальної дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено у таблиці:

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння навчальної дисципліни. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент» за відповідною формулою: Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40.

За **рейтинговою шкалою ECTS** оцінюються досягнення здобувачів з навчальної дисципліни, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Шкала ECTS встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність), тобто його рейтинг. При конвертації з багатобальної шкали, як правило, межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» - оцінці «добре» тощо. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Такі здобувачі після перескладання автоматично отримують бал «Е». Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з навчальної дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни
-

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Асептика та антисептика під час операцій на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару.
2. Біль, його компоненти, провідні шляхи. Роль для організму. Реакція організму на біль, операційну травму.
3. Лікарські речовини для місцевого знеболення, їх хімічний склад, механізм дії. Прописи.
4. Види місцевого знеболення в щелепно-лицевій ділянці. Способи виконання.
5. Загальні ускладнення при місцевій анестезії. Анафілактичний шок. Реанімаційні заходи.
6. Місцеві ускладнення при місцевому знеболенні в щелепно-лицевій ділянці. Профілактика, діагностика, лікування.
7. Показання та протипоказання до застосування різних видів місцевого та загального знеболення при операціях на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару.
8. Центральна анестезія при виключенні II гілки та III гілки трійчастого нерва. Зони іннервації, показання, техніка виконання. Профілактика ускладнень.
9. Анестезія за Берше-Дубовим-Уваровим. Показання і методика проведення.
10. Анестезія за Вишневським в підскроневій ямці. Тригерно-симпатична блокада. Показання. Методика проведення.
11. Торусальна анестезія за Вейсбремом. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
12. Екстраоральний метод мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
13. Аподактильний спосіб інтраоральної мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
14. Пальцевий метод інтраоральної мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
15. Знеболення щічного нерва. Види. Зони дії. Методика виконання. Показання.
16. Ментальна анестезія. Зони дії, показання, методика.
17. Інфраорбітальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, її профілактика і лікування.
18. Туберальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, її профілактика і лікування.
19. Анестезія навколо різцевого отвору. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, профілактика і лікування.
20. Плексуальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
21. Підготовка хворого та порожнини рота до операції видалення зуба.
22. Операція видалення зуба. Етапи. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів на верхній та нижній щелепах.
23. Ускладнення при видаленні зубів на нижній та верхній щелепах. Діагностика, лікування.
24. Інструментарій для типового і атипичного видалення зуба, його призначення, дія.
25. Інструментарій для видалення зубів та коренів на верхній щелепі. Будова та правила користування.
26. Інструментарій для видалення зубів та коренів на нижній щелепі. Будова та правила користування.
27. Атипичне видалення зубів..Методика. Догляд за післяопераційною ранною.

28. Види та термін загоєння післяекстракційної рани.
29. Атипове видалення ретенційних та дистопійного зубів. Показання. Методика виконання операції. Альвеолектомія. Ускладнення та їх лікування.
30. Кровотеча після видалення зуба: її причини, методи зупинки, профілактика.
31. Альвеоліт: етіологія, лікування. Догляд за раною в післяопераційному періоді.
32. Ямковий біль: етіологія, клініка, лікування.
33. Хвороби прорізування зубів. Дистопія та ретенція. Клініка, діагностика. Показання та методики видалення зубів.
34. Перикороніт. Причини, класифікація, клініка, діагностика, методики консервативного та хірургічного лікування.
35. Етіологія, патогенез та класифікація запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.
36. Гострий періодонтит. Класифікація, клініка, діагностика і лікування.
37. Хронічний періодонтит. Класифікація. Клініка, діагностика.
38. Хронічний гранулематозний періодонтит, клініка та діагностика. Види гранулеми, теорії походження епітелію в гранулемах.
39. Реплантація зуба: одномоментна і відстрочена, показання і протипоказання, методика операції, ускладнення. Типи з'єднання кореня зуба з ямкою.
40. еріостит щелеп: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, диференціальна Діагностика.
41. Остеомієліт щелеп. Етіологія, теорії патогенезу, класифікація. Клініка, діагностика, лікування.
42. Диференційна діагностика гострого періодонтиту, періоститу та остеомієліту щелеп.
43. Актиномікоз щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
44. Сифіліс щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
45. Туберкульоз щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференційна діагностика, лікування.
46. Абсцес та флегмона щелепно-лицевої ділянки. Запальні клінічні ознаки, прийоми діагностики.
47. Абсцес та флегмона щелепно-лицевої ділянки. Етіологія, патогенез, клініка; діагностика, лікування. Принципи комплексного лікування.
48. Гнилісно-некротична флегмона Жансуля-Людвіга. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
49. Одонтогенний гайморит. Етіологія, класифікація, клініка, діагностика. Консервативне та хірургічне лікування. Ускладнення та їх профілактика.
50. Клініка, діагностика і лікування артриту та артрозу скронево-нижньощелепного суглоба. Виписати необхідні рецепти.
51. Лімфаденіт щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, диференціальна діагностика, лікування. Фурункул та карбункул щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, ускладнення та лікування.
52. Гостре запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
53. Слиннокам'яна хвороба: етіологія, клініка, ускладнення і лікування.
54. Псевдопаротит Генценберга та паротит.
55. Хронічне запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
56. Доброякісні пухлини м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки. клініка, диференційна діагностика, лікування
57. Гемангіома щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, лікування

58. Кісти щелепно-лищевої ділянки: клініка, діагностика, лікування.
59. Клініка, диференціальна діагностика і лікування адамантіноми щелеп.
60. Одонтома щелеп: класифікація, диференціальна діагностика, лікування.
61. Одонтогенні пухлиноподібні утворення: остеодисплазія, паратиреоїдна остедистрофія хвороба Педжета, еозинофільна гранулема.
62. Периферична та центральна форма остеобластокластоми: особливості клінічного перебігу, діагностика, лікування.
63. Пухлини слинних залоз: класифікація, клініка, діагностика, лікування.
64. Передракові захворювання і рак обличчя: етіологія, клініка, диференціальна діагностика, лікування.
65. Рак шкіри обличчя, губи: слизової оболонки порожнини рота язика особливості клінічного перебігу, лікування.
66. Рак і саркома щелеп: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
67. Предмет і завдання військової стоматології, щелепно-лищевої хірургії.
68. Організація допомоги пораненим військовим Збройних Сил України в мирний та військовий час.
69. Травматична хвороба: патогенез, класифікація, прогноз, перебіг, особливості, лікування, наслідки хвороби.
70. Класифікація пошкоджень тканин ЩЛД (Д.А.Ентіна-Б.Д.Кабакова).
71. Загальна-характеристика, перебіг, діагностика пошкоджень обличчя та щелеп в мирний і військовий час.
72. Безпосередні ускладнення щелепно-лищевих поранень, їх діагностика. Допомога на полі бою та на етапах медичної евакуації,
73. Обсяг та зміст медичної допомоги пораненим в щелепно-лищеву ділянку в мирний та військовий час.
74. Вогнепальні та невогнепальні пошкодження м'яких тканин обличчя: класифікація, перебіг, особливості хірургічної обробки.
75. Види швів і шовних матеріалів. Пластичні шви: призначення та модифікації.
76. Вогнепальні та невогнепальні пошкодження нижньої щелепи: класифікація, діагностика, перебіг, допомога на етапах медичної евакуації.
77. Невогнепальні пошкодження верхньої щелепи за Ле-Фору, особливості клінічних проявів, діагностика, перебіг, допомога на етапах медичної евакуації.
78. Вогнепальні пошкодження верхньої щелепи, особливості клінічних проявів, діагностика, перебіг, допомога на етапах медичної евакуації.
79. Тимчасова (транспортна) іммобілізація при пошкодженнях кісток ЩЛД, види, принципи, вимоги.
80. Назубні шини Тігерштедта та їх модифікації.
81. Лабораторні шини та їх використання при пошкодженнях щелеп.
82. Остеосинтез нижньої та верхньої щелепи: показання, види, методи, обладнання, біологічні та біомеханічні принципи.
83. Комбіновані пошкодження щелеп: особливості клінічного прояву та надання допомоги.
84. Поеднані пошкодження лищевого та мозкового черепа: класифікація, особливості перебігу, діагностика ліквореї, принципи надання допомоги.
85. Харчування поранених в щелепно-лищеву ділянку. Види дієт. Методи годування. Догляд за пораненими.
86. ЛФК та фізіотерапія при лікуванні поранених в щелепно-лищеву ділянку.
87. Воєнно-медична експертиза поранених в ЩЛД.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Стоматологія : у 2 кн. : підручник. Кн. 2 / М.М. Рожко, І.І. Кириленко, О.Г. Денисенко та ін. ; за ред. М.М. Рожка. — 2-е вид. — К. : ВСВ «Медицина», 2018. — 992 с.

2. Заруцький Я.Л., Запорожан В.М. та інш. Воєнно-польова хірургія. – Київ, Фенікс., 2023. – с.285-290.

3. Operative Oral and Maxillofacial Surgery. Edited By John D. Langdon, Mohan F. Patel, Robert Ord, Peter A. Brennan. Copyright Year 2017

4. Наказ МОЗ України № 1614 від 03.08.2021р.. Гігієнічна та хірургічна обробка рук, гігієнічне миття рук медичного персоналу. Порядок надягання та знімання ЗІЗ. Інфекційний контроль.

5. Наказ МОЗ № 635 від 09.09.2014р. «Ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів».

6. Наказ МОЗ України № 584 від 16.12.2003р. «Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах».

7. Наказ МОЗ 31.10.2024 № 1827 Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів»

8. Наказ МОЗ № 552 від 11.08.14р. «Дезінфекція, передстерилізаційне очищення та стерилізація медичних виробів».

9. Наказ МОЗ України № 259 від 02.04.2013 «Про затвердження Державних санітарних норм і правил».

10. Наказ МОЗ України № 1614 від 03.08.2021р Гігієнічна та хірургічна обробка рук, гігієнічне миття рук медичного персоналу .

11. Наказ МОЗ України № 882 від 06.05.2021р. «Про затвердження санітарно-протиепідемічних правил і норм використання ультрафіолетового бактерицидного випромінювання для знезараження повітря та дезінфекції поверхонь в приміщеннях закладів охорони здоров'я».

12. Наказ МОЗ 03.08.2020 № 1777 Про затвердження заходів та засобів щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами

13. Наказ МОЗ України від 16.12.2024 № 2103 "Про затвердження Порядку проведення екстреної постконтактної профілактики у працівників, які проводять тестування на ВІЛ або надають медичну допомогу..."

Додаткова:

1. Вказівки з воєнно-польової хірургії /під ред.. д.мед.н., проф..Я.Л.Заруцького, д.мед.н. А.А.Шудрака, Київ, 2014, СПД Чалчинська Н.В., - 396 с.

2. Стоматологія : підручник : У 2 кн. — Кн. 1. / М.М. Рожко, З.Б. Попович, В.Д. Куроєдова та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. — К. : ВСВ "Медицина", 2013. — 872 с.

3. Contemporary Oral and Maxillofacial Surgery, 6e Hardcover – 19 April 2013 by James R. Hupp DMD MD JD MBA (Author), Myron R. Tucker DDS (Author), & 1 More

4. Manual of Minor Oral Surgery for the General Dentist, 2nd Edition Pushkar Mehra, Richard D'Innocenzo ISBN: 978-1-118-43215-0 August 2015 Wiley-Blackwell 312 Pages

5. Clinical Review of Oral and Maxillofacial Surgery - E-Book. by Shahrokh C. Bagheri, BS, DMD, MD, FACS, FICD, Chris Jo, DMD

6. TEXTBOOK OF ORAL AND MAXILLOFACIAL SURGERY -Borle ISBN 9789351520092. Edition 1/ Publish Year 2014 Pages 830.

13. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державний експертний центр МОЗ України

<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua>

2. Національна медична наукова бібліотека України <http://library.gov.ua/>

3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

<http://www.nbuv.gov.ua/>